

ROLA INFORMACJI I WIEDZY W ZARZĄDZANIU RYZYKIEM EKONOMICZNYM W PRZEDSIĘBIORSTWIE

Anna Wallis

Politechnika Koszalińska
Wydział Nauk Ekonomicznych

Streszczenie: Celem niniejszego opracowania jest zbadanie znaczenia zasobu informacji i wiedzy jako czynników zmniejszania ryzyka w podejmowaniu decyzji przez menedżerów. W procesie badawczym oparto się głównie na przeglądzie krytycznej literatury, na podstawie analizy pozycji literaturowych dotyczących zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie, i na metodach opisowych. W artykule przedstawiono istotę pojęcia ryzyka w działalności przedsiębiorstwa, wskazano główne kategorie ryzyka, przeanalizowano zależności między informacjami i wiedzą a ryzykiem, a także opisano zasadnicze metody zarządzania ryzykiem.

Słowa kluczowe: identyfikacja ryzyka, informacja i wiedza, metody, ryzyko, zarządzanie ryzykiem

DOI: 10.17512/znpcz.2016.4.2.03

Wprowadzenie

Zarządzanie podmiotem gospodarczym opiera się na podejmowaniu decyzji i na ukierunkowanym działaniu. Z procesem decyzyjnym nierozłącznie związane jest ryzyko, bowiem nigdy nie ma pewności co do skutków podejmowanych decyzji. Ryzyko towarzyszy wszelkiej aktywności ludzkiej, a szczególnie wszelkim działaniom podejmowanym przez przedsiębiorstwo. Jest ono na stałe wpisane w działalność podmiotu gospodarczego, towarzyszy zwłaszcza ludziom aktywnym, przedsiębiorczym. Ryzyka nie można wyeliminować, ale można nim zarządzać, ograniczając błędne decyzje, tak by osiągać wytyczone cele. Teza opracowania brzmi: istnieje ścisły związek między informacją i wiedzą a ryzykiem.

Celem artykułu jest podkreślenie znaczenia zasobu informacji i wiedzy jako czynników zmniejszania ryzyka w podejmowaniu decyzji dotyczących rynkowych sukcesów przedsiębiorstw.

Istota i znaczenie pojęcia ryzyka w działalności przedsiębiorstwa

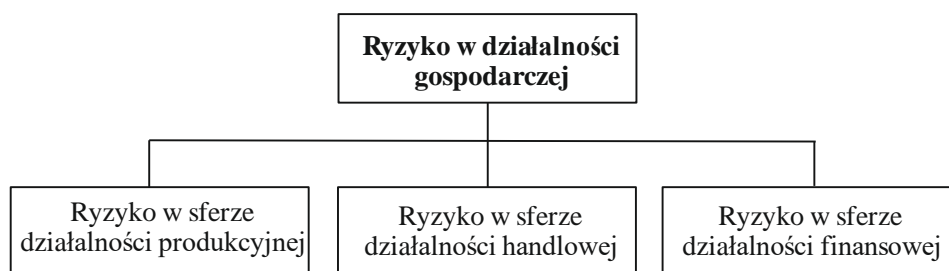
Nie ma jednej dostatecznie ogólnej, pełnej i powszechnie akceptowanej definicji ryzyka, pojęcie ryzyka było i jest definiowane na różne sposoby. Słowo „ryzyko” pochodzi od staro włoskiego „*risicare*” – odważyć się (Tarczyński, Mojsiewicz 2001, s. 11). Jak wynika z semantyki tego określenia ryzyko jest raczej wyborem, a nie nieuchronnym przeznaczeniem (Tarczyński, Mojsiewicz 2001, s. 11). Według

Popularnego słownika wyrazów obcych L.B. Jawora ryzyko jest to przedsięwzięcie, którego wynik jest nieznan, zależny od przypadku (Jawor 2016, s. 248). Istnieją negatywne i neutralne koncepcje ryzyka. Negatywna koncepcja traktuje ryzyko jako zagrożenie: możliwość straty, szkody, niezrealizowania celu działania, nieosiągnięcia oczekiwanego efektu. Ryzyko to możliwość poniesienia uszczerbku bądź straty (Kendall 2000, s. XV). Jest możliwością urzeczywistnienia się czegoś niepożądanego, negatywną konsekwencją pewnego zdarzenia (Korzeniowski 2002, s. 90). Ryzyko to potencjalne zagrożenie, na które wszyscy jesteśmy stale narażeni i posiadamy umiejętności pozwalające z nim żyć (Arnoldi 2011, s. 11). Potrafimy minimalizować ryzyko w codziennym życiu poprzez rozpoznawanie potencjalnego zagrożenia i unikanie go. Nie jesteśmy w stanie całkowicie wyeliminować ryzyka z naszego życia, ale umiemy za to je podejmować, chcąc coś osiągnąć w życiu. W neutralnej koncepcji ryzyko traktuje się z jednej strony jako zagrożenie, ale z drugiej jako szansę. Zatem osiągnięty wynik pewnego działania może być gorszy bądź lepszy od spodziewanego działania (Kasiewicz (red.) 2011, s. 41). Ryzyko to możliwość sukcesu, ale także niepowodzenia, porażki, straty, to przedsięwzięcie, którego wynik jest niepewny, wątpliwy (Staniec, Zawila-Niedźwiecki (red.) 2015, s. 14).

Ryzyku towarzyszy niepewność. Niektórzy definiują ryzyko jako niepewność osiągnięcia czegoś np. przyszłych dochodów. Ryzyko wynika z niepewności, a niepewność wzrasta wraz z ograniczeniem pola informacji. Większość autorów definiuje niepewność jako stan, w którym przyszłe możliwości i szanse ich wystąpienia nie są znane (Tarczyński, Mojsiewicz 2001, s. 12-13).

Według F. Kinghta ryzyko można mierzyć, szacować za pomocą rachunku prawdopodobieństwa (Wierzbińska 1996, s. 11). Zatem ryzyko jest szczególnym przypadkiem niepewności dającej się ująć liczbowo. Pojęć „ryzyko” i „niepewność” często używa się zamiennie, choć nie są one synonimami. Występuje między nimi jednak ścisły związek – ryzyko zmienia się wraz z niepewnością, jest jej funkcją. Zależność między ryzykiem a niepewnością jest taka, że im większy zakres niepewności, tym większe ryzyko, i odwrotnie. W miarę zmniejszania się czynników nieokreślonych i niepewnych maleje także ryzyko (Zachorowska 2006, s. 55). Ryzyko związane jest z działaniem człowieka, natomiast niepewność – ze stanem środowiska lub ograniczonością systemu otoczenia (Korzeniowski 2002, s. 91). Ryzyko definiuje się też w powiązaniu z zagrożeniem jako: ilościowe i jakościowe wyrażenie zagrożenia, stopień lub miarę zagrożenia; jest to prawdopodobieństwo powstania negatywnego zjawiska i jego skutków (Korzeniowski 2002, s. 91).

Ryzyko ekonomiczne to ryzyko występujące w gospodarce, które jest badane w kontekście określonych celów (np. osiągnięcie określonego zysku, wolumenu obrotów) i możliwości ich osiągnięcia przez przedsiębiorców (Kaczmarek 2010, s. 75). Ryzyko dotyczy wszystkich podstawowych dziedzin działalności gospodarczej: produkcji, handlu, finansowania. Co za tym idzie – można wyróżnić dziedziny ryzyka w działalności gospodarczej, jak przedstawiono to na *Rysunku 1*.

Rysunek 1. Dziedziny ryzyka w działalności gospodarczej

Źródło: (Kaczmarek 2010, s. 75)

Każdy człowiek czy organizacja (przedsiębiorstwo) ma odmienną skłonność do podejmowania ryzyka. Wyróżnić można trzy podstawowe postawy, a mianowicie stosunek decydenta do ryzyka może być następujący:

- Awersja do ryzyka – decydent podejmuje je tylko wtedy, kiedy oczekuje rekompensaty w postaci premii za ryzyko.
- Obojętność (neutralność) – przy podejmowaniu decyzji wielkość ryzyka nie ma znaczenia.
- Skłonność do ryzyka – decydent jest skłonny ponieść dodatkowe nakłady, podejmując decyzję o większym ryzyku (Kasiewicz (red.) 2011, s. 41).

Ryzyko jest kategorią związaną z działaniem (decydowaniem) i jest nieodłącznym elementem każdej działalności gospodarczej. Ryzyko w przedsiębiorstwie czasami jest podejmowane celowo, rozmyślnie, w oczekiwaniu na wyższy zysk, bowiem z reguły im większe ryzyko, tym większy potencjalny zysk (Staniec, Zawila-Niedźwiecki (red.) 2015, s. 17).

Podstawowe typy i rodzaje ryzyka w przedsiębiorstwie

W przedsiębiorstwach prowadzących działalność wytwórczą wyróżnić można różne typy ryzyka ekonomicznego. Typy ryzyka ekonomicznego w przedsiębiorstwie przedstawia *Rysunek 2*. Do podstawowych stosowanych podziałów należy rozdzielenie ryzyka czystego (z którym mamy do czynienia, gdy można osiągnąć stratę lub jej brak) i ryzyka spekulacyjnego (kiedy można osiągnąć zysk lub stratę). Peumans wprowadził podział podstawowy na następujące typy ryzyka (Monkiewicz, Gąsioriewicz (red.) 2010, s. 35):

- ryzyko właściwe – związane z oddziaływaniem prawa wielkich liczb i odnosi się do wydarzeń, które mają charakter katastrof (powódzie, trzęsienia ziemi, pożary);
- ryzyko subiektywne – wynikające z cech człowieka, który w sposób subiektywny oszacował prawdopodobieństwo wystąpienia określonych zdarzeń w przyszłości;
- ryzyko obiektywne – wynikające z absolutnej niemożności przewidzenia kierunku rozwoju jakichś zjawisk.

Rysunek 2. Typy ryzyka ekonomicznego

Źródło: (Nahotko 2001, s. 48)

Skov wyróżnił następujące typy ryzyka (Monkiewicz, Gąsiorkiewicz (red.) 2010, s. 36):

- stałe (niezmiennie) – związane z funkcjonowaniem całej gospodarki (wysokość stóp procentowych, inflacji czy bezrobocia);
- niestałe (zmiennie) – dotyczące samego przedsiębiorstwa (upadłość, bankructwo).

Można również wyróżnić:

- Ryzyko systematyczne – zależy ono od czynników znajdujących się poza zasięgiem działania przedsiębiorstwa, jest zdeterminowane zewnętrznymi warunkami gospodarowania (uwarunkowania społeczno-ekonomiczne, polityczne, ekologiczne).
- Ryzyko niesystematyczne – związane ze specyfiką danego przedsiębiorstwa działającego w określonej branży (sektorze), wynika ono z czynników charakterystycznych dla danego przedsiębiorstwa (jak kwalifikacje kadry kierowniczej, odległość od rynków zbytu, źródła zaopatrzenia) (Nahotko 2001, s. 49).

A. Socik wyróżnił cztery następujące typy ryzyka (Staniec, Zawila-Niedźwiecki (red.) 2015, s. 25-26):

- ryzyko biznesowe – odnoszące się do niepewności co do efektów decyzji podejmowanych przez przedsiębiorstwo w zakresie normalnej działalności operacyjnej (np. ryzyko powodzenia nowego produktu);
- ryzyko rynkowe – wywodzące się ze zmienności rynku finansowego, dotyczy zmian cen instrumentów, stóp procentowych i płynności;
- ryzyko kredytowe – związane z możliwością niedotrzymania warunków umowy przez drugą stronę transakcji;
- ryzyko operacyjne – obejmujące straty wynikające z braku kontroli nad jakością produkcji, defraudacją, zdarzeniami losowymi itp.

W działalności gospodarczej występuje wiele rodzajów ryzyka ekonomicznego, do których można zaliczyć:

- Ryzyko operacyjne – definiowane jest jako zagrożenie zdolności do osiągnięcia zamierzonych celów w wyniku błędów w systemach informacyjnych, błędów pracowników lub braku odpowiedniej kontroli wewnętrznej w danej instytucji.
- Ryzyko inwestycyjne – związane jest z inwestowaniem na rynkach kapitałowych i rozumiemy je jako niepewność w kwestii wielkości osiąganego zysku lub straty, jaką może przynieść nasza inwestycja.
- Ryzyko płynności – składa się z dwóch elementów: pierwszego, uzależnionego od konkretnego instrumentu finansowego i drugiego, związanego z wypłacalnością instytucji. Pierwszy rodzaj ryzyka wiąże się z niezdolnością instytucji do zajęcia określonej pozycji na rynku danego instrumentu z powodu braku płynności lub przerwy w działaniu rynku. Drugi definiowany jest jako brak zdolności do realizowania bieżących zobowiązań.
- Ryzyko walutowe (kursowe) – jest związane z możliwością osiągnięcia zysku lub poniesienia straty w rozliczeniach walutowych transakcji handlowych lub operacji finansowych.
- Ryzyko stopy procentowej – wynika ze zmienności stopy procentowej na rynku finansowym.
- Ryzyko kredytowe – dotyczy sytuacji, że kredyt udzielony klientowi oraz należne bankowi odsetki nie zostaną spłacone.
- Ryzyko finansowe – jest związane z podejmowaniem decyzji dotyczących sposobów finansowania działalności gospodarczej (Nahotko 2001, s. 49).

Zbudowanie typologii ryzyka, która mogłaby być punktem odniesienia dla działalności przedsiębiorstw różnych branż, nie jest wcale zadaniem łatwym. Teoretycy proponują wielorakie układy klasyfikacyjne. Przedstawione tutaj wybrane sposoby klasyfikacji nie wyczerpują tematu typologii ryzyka. Zaprezentowano podstawowe, najczęściej występujące w literaturze zestawienia.

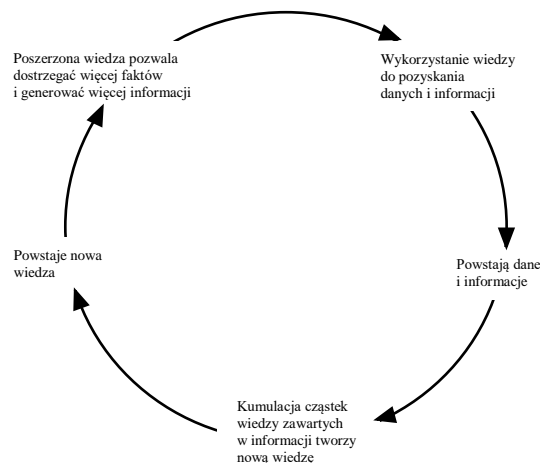
Informacja i wiedza a zarządzanie ryzykiem

Ryzyko wiąże się z każdym działaniem i – jak się sądzi – zależne jest od informacji. O tym, że istnieje zależność funkcyjna między działaniem a informacją, wiadomo z teorii ekonomii (Wierzińska 1996, s. 13). Informacja pozostaje w relacji z działaniem, a działanie pozostaje w relacji z ryzykiem. Wobec tego ryzyko jest w relacji z informacją, ponadto ważnym źródłem ryzyka może być informacja (Wierzińska 1996, s. 14, 81). Menedżer, dysponując odpowiednimi informacjami i kierując się posiadaną wiedzą, kwalifikacjami, doświadczeniem i wyobraźnią, podejmuje decyzje dotyczące zasadniczych spraw w przedsiębiorstwie. Odpowiednie informacje muszą być stale pozyskiwane. Zarządzanie przedsiębiorstwem to proces sekwencyjnego podejmowania decyzji kierowniczych. Wymaga to ciągłego zaspokajania potrzeb informacyjnych zaangażowanych w ten proces osób. Potrzebne są w tym celu dokładne, właściwe, adekwatne do sytuacji, dostępne w odpowiednim czasie informacje. W szczególności trzeba zadbać o informacje, które wpływają na ocenę i będą decydować o przyszłej sytuacji przedsiębiorstwa, czyli informacje strategiczne.

Menedżer dysponujący odpowiednimi zasobami informacyjnymi, zwłaszcza posiadający przewagę informacyjną, ma większe szanse na podjęcie lepszej, korzystniejszej decyzji dla swojego przedsiębiorstwa. Użyteczność informacji decyduje o zwycięstwie lub porażce. Niektóre informacje są bardziej przydatne, poprawne, użyteczne, dające zadowolenie i opłacalne, czyli lepsze jakościowo od innych, przy czym lepsze jakościowo informacje są zdolne do zaspokojenia potrzeb użytkownika informacji (Korzeniowski 2002, s. 132). Na użyteczność informacji wpływa jeszcze ich aktualność, dokładność, jednoznaczność. Posiadanie odpowiednich i użytecznych informacji jest walorem, dużą wartością dla przedsiębiorstwa, od której wiele zależy, często być albo nie być na rynku. „Walog informacji wyraża się na ogół w umożliwieniu zainteresowanemu podmiotowi gospodarczemu wyrobienia sobie poglądu na interesujący go problem gospodarczy w kontekście powiązań prawnych, ekonomicznych i organizacyjnych” (Korzeniowski 2002, s. 127). Jednakże podmiot zainteresowany informacją, na podstawie posiadanej wiedzy i doświadczenia, musi sam dokonać odpowiedniej analizy i wyciągnięcia wniosków, a na ich podstawie podjąć odpowiednie decyzje. Od posiadanej wiedzy i dysponowania odpowiednimi, użytecznymi informacjami zależą decyzje, których podejmowanie służy urzeczywistnianiu celów przedsiębiorstwa. Od decyzji zależy działanie, a działanie wiąże się z ryzykiem. W zależności od posiadanej wiedzy i dysponowania odpowiednimi informacjami można to ryzyko minimalizować. Dlatego szczególną rolę w przedsiębiorstwie odgrywa system informacyjny, który ma zapewnić sprawne przesyłanie informacji, ma przechowywać informacje i przetwarzać informacje do celów zarządzania. Przedsiębiorstwo nie tylko pozyskuje informacje, ale i samo wytwarza duże ilości informacji, dotyczących: zamówień, wynagrodzeń, należności podatkowych, rozliczeń finansowych, dokumentacji materiałowych itp. Informacje w coraz większym stopniu traktuje się jako kluczowy czynnik, ułatwiający menedżerom reagowanie na to, co się dzieje w złożonym, burzliwym otoczeniu (Korzeniowski 2002, s. 189).

Zarządzanie ryzykiem polega na ograniczaniu stopnia niepewności skutków podejmowanych decyzji. Jest to proces diagnozy i sterowania ryzykiem, którego celem jest intencjonalne zapewnienie stabilnych wyników finansowych oraz stworzenie uwarunkowań dalszego rozwoju (*Encyklopedia Zarządzania*). Proces ten składa się z czterech następujących po sobie etapów: identyfikacji ryzyka, pomiaru ryzyka, sterowania ryzykiem, monitorowania i kontroli ryzyka (*Encyklopedia Zarządzania*). Na przebieg tego procesu ma wpływ dopływ informacji i posiadana wiedza menedżerska. Obszar niepewności, odnoszący się do przyszłych tendencji i zdarzeń, można ograniczyć drogą pozyskiwania coraz większego zasobu informacji o specyficznych problemach, tak przedsiębiorstwa, jak i otoczenia (Kaczmarek 2010, s. 133). Dysponowanie odpowiednimi informacjami i wiedzą pozwala na właściwą ocenę zagrażających przedsiębiorstwu rodzajów ryzyka, przez co można zapobiec wystąpieniu określonej szkody i straty. Przy czym menedżer może podjąć trafną decyzję, kiedy właściwie wykorzysta dostępną wiedzę i informacje. Należy też mieć świadomość tego, że skutecznie można zarządzać ryzykiem tylko w warunkach posiadania maksymalnie kompletnej informacji i wiedzy.

Istnieje ścisła zależność między informacją a wiedzą. Wiedzę wykorzystuje się do pozyskiwania danych i informacji, z kolei kumulacja cząstek wiedzy zawartych w informacji tworzy nową wiedzę, a poszerzona wiedza pozwala dostrzegać więcej faktów i generować więcej informacji. Można te zależności przedstawić za pomocą cyklu konwersji: dane – informacja – wiedza (Rysunek 3).

Rysunek 3. Cykl konwersji: dane – informacja – wiedza

Źródło: (Zygala 2007, s. 65)

Wiek XXI jest nazywany erą informacji i wiedzy, gdyż to one stanowią w XXI wieku o ekspansji i sukcesie przedsiębiorstw. Informacja stała się towarem, często wartym tyle, co całe przedsiębiorstwo. Do gromadzenia, przetwarzania i przesyłania informacji wykorzystuje się obecnie systemy oparte na technologiach komputerowych i rozwiązaniach telekomunikacyjnych. Informacje przechowywane w systemach komputerowych mogą być celem ataku chociażby ze strony konkurencji, z czym wiąże się ryzyko utraty lub przechwycenia danych. W związku z tym należy zabezpieczać bazy komputerowe przed nieupoważnionym dostępem lub włamaniem do ich zasobów. Jednakże systemy te są również bardzo pomocne w zarządzaniu ryzykiem w przedsiębiorstwie: dając dostęp do informacji w wielu różnych przekrojach, oferując narzędzia programistyczne analityczne oparte na metodach statystycznych, a technologie internetowe dają możliwość powszechnej komunikacji.

Metody zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie

W literaturze istnieje wiele różnych definicji zarządzania ryzykiem. Przykładowo S. Nahotko definiuje zarządzanie ryzykiem jako system metod i działań zmierzających do obniżenia stopnia oddziaływania ryzyka na funkcjonowanie podmiotu gospodarczego i do podejmowania w tym celu optymalnych decyzji (Nahotko 2001, s. 95). Inna definicja mówi, że zarządzanie ryzykiem jest to podejmowanie

decyzji i realizacja działań prowadzących do osiągnięcia przez podmiot akceptowalnego poziomu ryzyka (Jajuga 2007, s. 15).

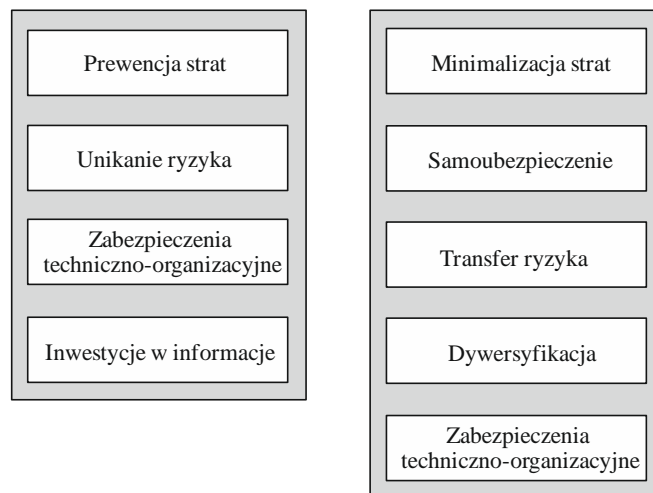
Zasadniczym celem zarządzania ryzykiem jest bezpieczne funkcjonowanie przedsiębiorstwa i zabezpieczanie podejmowanych przedsięwzięć. Można wskazać cztery główne etapy, jakie nauka i praktyka wyróżnia w procesie zarządzania ryzykiem, są to (Kwiecień 2010, s. 49; *Encyklopedia Zarządzania*):

1. identyfikacja ryzyka – rozpoznanie obszarów zagrożenia, w tym rodzajów niebezpieczeństw i potencjalnych szkód oraz determinujących je czynników;
2. pomiar (ocena) ryzyka – ocena częstotliwości i wielkości strat oraz ustalenie, które rodzaje ryzyka są najbardziej priorytetowe w odniesieniu do specyfiki i celów firmy;
3. sterowanie ryzykiem – decyzja o postawie przedsiębiorstwa wobec ryzyka i dobór najlepszej i najbardziej ekonomicznej metody zarządzania ryzykiem;
4. monitorowanie i kontrola ryzyka.

Metody postępowania wobec ryzyka, nazywane także metodami zarządzania ryzykiem, mogą mieć charakter organizacyjny lub finansowy, przy czym:

- Metody organizacyjne polegają na unikaniu ryzyka przez zaniechanie działalności obciążonej ryzykiem lub na redukcji ryzyka przez zabezpieczenia fizyczne, edukację, procedury ochronne, dywersyfikację.
- Metody finansowe polegają na akumulacji (zatrzymaniu) ryzyka i ewentualnym pokryciu strat w wypadku ich wystąpienia lub na transferze ryzyka przez przeniesienie odpowiedzialności (Korzeniowski 2002, s. 96-97).

Można dokonać klasyfikacji metod zarządzania ryzykiem (podejmowania ryzyka) na przykład ze względu na cel oddziaływania. Jedną z możliwych klasyfikacji przedstawia *Rysunek 4*.

Rysunek 4. Klasyfikacja metod podejmowania ryzyka – kryterium: cel oddziaływania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (Kwiecień 2010, s. 102)

Prewencja strat to forma oddziaływania lub wspomaganie podmiotu gospodarczego (np. przez firmę ubezpieczeniową), zmierzająca do ograniczenia strat finansowych poprzez ograniczanie rozmiarów zdarzenia niekorzystnego, jak również zmniejszenia prawdopodobieństwa wystąpienia tegoż zdarzenia.

Unikanie ryzyka jest zaplanowanym, świadomym działaniem polegającym na ograniczaniu lub rezygnacji przez przedsiębiorstwo z zachowań (przedsięwzięć) obarczonych ryzykiem, np. rezygnacja z produkcji wadliwego produktu celem uniknięcia strat. Należy mieć jednak świadomość, że nie jest możliwe unikanie wszystkich rodzajów ryzyka, bowiem niektóre rodzaje ryzyka mogą nie być zależne od działań podejmowanych przez przedsiębiorstwa. Ponadto unikanie ryzyka za wszelką cenę ogranicza innowacyjność i aktywność gospodarczą przedsiębiorstwa, pozbawiając ją ewentualnych korzyści (zysków) związanych z zaniechanym przedsięwzięciem (Kwiecień 2010, s. 98).

Zabezpieczenia techniczno-organizacyjne obejmują zespół zabezpieczeń, których celem jest zwiększenie bezpieczeństwa działania przedsiębiorstwa.

Ograniczanie zagrożeń, a tym samym redukcja ryzyka, wymaga nie tylko określonych środków materialnych, finansowych czy nakładów pracy, ale i stałego dopływu wartościowych informacji i wiedzy. Inwestycje w informacje są zatem niezbędne, aby zwiększyć zasób informacji decydentów. Drogą pozyskiwania coraz większego zasobu informacji o specyficznych problemach przedsiębiorstwa i jego otoczenia można ograniczyć obszar niepewności, dotyczący przyszłych tendencji i zdarzeń, a tym samym stopień ryzyka (Kaczmarek 2010, s. 133). Zatem jedną z podstawowych metod ograniczania ryzyka jest zdobywanie dodatkowych informacji zwiększających dotychczasowy stan wiedzy.

O samoubezpieczeniu mówi się, kiedy zatrzymanie ryzyka (w całości lub części) połączone jest z planowanym przygotowaniem środków finansowych na pokrycie ewentualnych strat. Natomiast ubezpieczenie polega na zakupie ubezpieczenia w firmie ubezpieczeniowej i zawarciu z tą firmą umowy, na mocy której określone straty powstałe w określonych okolicznościach będą kompensowane przez świadczenie zakładu ubezpieczeń, w zamian za zapłatę stosownej składki (Kwiecień 2010, s. 99). Jest to instrument przenoszący ryzyko (transfer ryzyka) na wyspecjalizowany podmiot.

Dywersyfikacja ryzyka jest to szczególna metoda transferu ryzyka na grupę, np. poprzez zawarcie umowy spółki, umowy o współpracy, łączenie lub fuzję przedsiębiorstw.

Przedsiębiorstwa chcące efektywnie zarządzać ryzykiem powinny stosować metody odpowiednie do ich możliwości, tak finansowych, jak i organizacyjnych, tak by dawały szansę rozwoju, a nie hamowały go.

Podsumowanie

Głównym celem artykułu było podkreślenie znaczenia zasobu informacji i wiedzy jako czynników zmniejszania ryzyka.

Ryzyko jest zjawiskiem powszechnym, związanym z procesem decyzyjnym. Towarzyszy ono zwłaszcza ludziom aktywnym, przedsiębiorczym, jest nieodłącz-

nym elementem gry rynkowej. Prowadzenie działalności gospodarczej związane jest z ryzykiem. Przy czym można wyróżnić różne typy ryzyka w działalności gospodarczej (np. spekulatywne, czyste; biznesowe, rynkowe, kredytowe, operacyjne itp.). W literaturze opisywane są różne metody zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie. Jedną z metod zarządzania ryzykiem jest metoda polegająca na inwestowaniu w informacje. Inwestycje w informacje są niezbędne, aby zwiększyć zasób informacji i wiedzy decydentów, a tym samym zredukować ryzyko. Menedżer dysponujący odpowiednimi zasobami informacyjnymi, zwłaszcza posiadający przewagę informacyjną, ma większe szanse na podjęcie lepszej, korzystniejszej decyzji dla swojego przedsiębiorstwa. Dysponowanie odpowiednimi informacjami i wiedzą pozwala na właściwą ocenę zagrażających przedsiębiorstwu rodzajów ryzyka, przez co można zapobiec wystąpieniu określonej szkody i straty.

Literatura

1. Arnoldi J. (2011), *Ryzyko*, Wydawnictwo Sic!, Warszawa.
2. *Encyklopedia Zarządzania*, https://mfiles.pl/pl/index.php/Zarz%C4%85dzanie_ryzykiem (dostęp: 08.11.2016 i 12.11.2016).
3. Jajuga K. (red.) (2007), *Zarządzanie ryzykiem*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
4. Jawor L.B. (2016), *Popularny słownik wyrazów obcych*, Arti, Warszawa.
5. Kaczmarek T.T. (2010), *Zarządzanie ryzykiem. Ujęcie interdyscyplinarne*, Difin, Warszawa.
6. Kasiewicz S. (red.) (2011), *Zarządzanie zintegrowanym ryzykiem przedsiębiorstwa w Polsce. Kierunki i narzędzia*, Wolters Kluwer, Warszawa.
7. Kendall R. (2000), *Zarządzanie ryzykiem dla menedżerów*, Liber, Warszawa.
8. Korzeniowski L. (2002), *Firma w warunkach ryzyka gospodarczego*, European Association for Security, Kraków.
9. Kwiecień I. (2010), *Ubezpieczenia w zarządzaniu ryzykiem działalności gospodarczej*, C.H. Beck, Warszawa.
10. Monkiewicz J., Gąsioriewicz L. (red.) (2010), *Zarządzanie ryzykiem działalności organizacji*, C.H. Beck, Warszawa.
11. Nahotko S. (2001), *Ryzyko ekonomiczne w działalności gospodarczej*, Oficyna Wydawnicza Ośrodka Postępu Organizacyjnego, Bydgoszcz.
12. Staniec I., Zawila-Niedźwiecki J. (red.) (2015), *Ryzyko operacyjne w naukach o zarządzaniu*, C.H. Beck, Warszawa.
13. Tarczyński W., Mojsiewicz M. (2001), *Zarządzanie ryzykiem*, PWE, Warszawa.
14. Wierzbńska M. (1996), *Ryzyko w gospodarce rynkowej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin.
15. Zachorowska A. (2006), *Ryzyko działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa.
16. Zygała R. (2007), *Podstawy zarządzania informacją w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław.

THE ROLE OF INFORMATION AND KNOWLEDGE IN ECONOMIC RISK MANAGEMENT IN AN ENTERPRISE

Abstract: The aim of this elaboration is to study the importance of information and knowledge as factors reducing risk in making decisions by managers. The research process is focused mainly on the critical analysis of literature based on the analysis of literature on risk management in an enterprise and on descriptive methods. The article presents the essence of the concept of risk in the business activity of an enterprise, shows the major categories of risk, analyses the relationships between information and knowledge vs. risk, as well as describes the basic methods of risk management.

Keywords: risk identification, information and knowledge, methods, risk, risk management